

Jan Charytański

"Zum Thema Menschensein : Aspekte einer philosophischen Anthropologie", Joseph Möller, Mainz 1967 : [recenzja]

Collectanea Theologica 39/1, 172-173

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rady przewycięzenia tej trudności, nie usuwa jednak zasadniczego braku. Również język jest niełatwy, a lekturę utrudniają ponadto częste zdania wtrącone, zamknięte nawiasami. Zasadniczym jednak brakiem pracy Stachela jest jego stanowisko wobec liturgii. Przeciwnie niż katecheci francuscy i holenderscy, a wśród niemieckich J. Dreissen, G. Stachel nie chce, by katecheza biblijna przypominała lub zbliżała się do liturgii słowa. Toteż katechezy jego, mimo teoretycznych zastrzeżeń, mało mają owej aktualizacji i spotkania z Bogiem. Wydają się zbyt przeniknięte wiedzą i problematyką egzegetyczną. Mimo wszystko jednak należy tę pracę polecić jak najbardziej wszystkim profesorom katechetyki i katechetom.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

FRITZ LEIST, *Die biblische Sage von Himmel und Erde*, Freiburg—Basel—Wien 1967, Herder, s. 255.

Fritz Leist jest filozofem religii, a nie egzegetą lub specjalistą teologii biblijnej. Co prawda w pracy swej bardziej opiera się na opracowaniach wielkich egzegetów niż na pracach z dziedziny filozofii religii. Również analizowane przez siebie rozdziały Genesis porównuje bardzo troskliwie z odpowiednimi miejscami innych ksiąg Starego Testamentu. Niemniej praca jego różni się zasadniczo od egzegetycznych opracowań tego samego zagadnienia.

Jako punkt wyjścia autor przyjmuje analizę istotnych dla niego pojęć jak „saga” (którą odróżnia od podania, legendy itp), opowieść poetycka, *Historie, Geschichte*. Na tej podstawie określa Pismo święte jako jedyną i jedną opowieść poetycką. Przedmiotem jej jest Święty Izraela, Jahwe. Pod określeniem zaś „saga” rozumie nie rodzaj literacki, ale zwrócenie się Boga do człowieka w formie zupełnie pozbawionej elementu historycznego.

Szczegółowa analiza poszczególnych elementów „sagi”, bo tak autor określa pierwsze rozdziały księgi Rodzaju, prowadzi go do odkrycia Jahwe, Boga Izraela, jako Pana wszechświata, zwróconego jednak całkowicie do człowieka. Jednocześnie odnajduje w niej prawdę o człowieku, jego dialogiczny stosunek z Bogiem, podstawową egzystencję skierowania do drugiego człowieka, a wreszcie napięcie między łaską i winą w życiu każdego człowieka.

Autor odrzuca całkowicie możliwość odniesienia do analizowanej „sagi” wszelkich pojęć filozofii greckiej, które tak zaważyły na wielu tłumaczeniach tych ksiąg. Pragnie natomiast odczytać jej treść zgodnie z doświadczeniem Izraela, przeżywającego w swej historii związek z Jahwe.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

JOSEPH MÖLLER, *Zum Thema Menschensein. Aspekte einer philosophischen Anthropologie*, Mainz 1967, Matthias—Grünewald—Verlag, s. 94.

Praca niniejsza stanowi pierwszy tom serii *Probleme der praktischen Theologie*, wydawanej pod kierunkiem L. M. Webera i A. Görresa. Jak wskazuje podtytuł pracy, serię rozpoczyna analiza filozoficzna problemu człowieka. Autor jej, Joseph Möller, jest od r. 1953 profesorem filozofii na wydziale teologii katolickiej w Tybindze, oraz autorem wielu znanych publikacji.

Uwzględniając dialogiczny charakter dzieła zbawienia, autor usiłuje ukazać, kim jest człowiek, jeden z partnerów tego dialogu. Przy wielu poszczególnych zagadnieniach szczegółowo omawia ujęcia filozofii arystotele-

sowsko-tomistycznej, główny nacisk kładzie jednak na problematykę człowieka we współczesnej filozofii pozatomistycznej. Sięga ponadto do nauk typu przyrodniczego jak antropologia czy etnologia. Przede wszystkim jednak uwzględnia filozofię egzystencjalną i marksistowską.

Człowieka ujmuje jako jedność, zdecydowanie odrzucając wszelkie odcienie dualizmu, przybliżając się w tym punkcie do ujęć Fritza Leista w jego *Die biblische Sage von Himmel und Erde*, jak również do wielu ujęć współczesnej egzegezy. Chodzi tu przede wszystkim o zbytne akcentowanie ciała i duszy w wielu ujęciach kaznodziejskich czy katechetycznych.

Jednocześnie podkreśla bardzo mocno osobowo-dialogiczną istotę człowieka, wewnętrzne nastawienie na drugą osobę czy też społeczność. Również duży nacisk kładzie na związek człowieka z historią. Z jednej strony jest człowiek od niej zależny, a z drugiej strony istnieje w nim wewnętrzna konieczność postępu, rozwoju rzutużąca w przyszłość.

W ostatniej części swej pracy skupia się autor na zagadnieniu prawdy, wolności i nadziei w życiu człowieka.

Autor potrafił powyższą problematykę, specjalistyczną i bardzo trudną, wyrazić językiem przystępnym i niejednokrotnie obrazowym. Toteż można tę książkę polecić każdemu duszpasterzowi, a przede wszystkim duszpasterzom akademickim.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

FRANZ KAMPHAUS, *Von der Exegese zur Predigt. Über die Problematik einer schriftgemässen Verkündigung der Oster-, Wunder- und Kindheitsgeschichten*, Mainz 1968, Matthias—Grünwald—Verlag, s. 363.

Niniejsza publikacja jest pracą dyplomową autora, przyjętą przez wydział teologiczny uniwersytetu w Münster. To właśnie uwarunkowanie rzutuje nieco zarówno na sam układ materiału, jak i podejście do niego, czyniąc książkę mniej przystępną dla czytelnika-kaznodziei, którego przecież autor miał na myśli oddając swą pracę do druku.

Autor przed swymi specjalistycznymi studiami pracował kilka lat jako kaznodzieja. Sam doświadczył wszystkich trudności, jakie stają przed głoszącym słowo Boże, który pragnie przemawiać do słuchacza opierając się jak najbardziej na Ewangeli. Dlatego właśnie zajął się tym problemem w swych studiach i owoc swych poszukiwań przedkłada innym służącym słowu Bożemu.

Autor wybrał trzy grupy tematyczne Ewangelii: Zmartwychwstanie, cuda (tylko trzy: uzdrowienie sparaliżowanego, uciszenie burzy na morzu, cudowne nakarmienie tłumów), oraz opowiadania o dzieciństwie Jezusa. Zarówno następstwo omawianych tematów, jak i poszczególne analizy są całkowicie zgodne z najnowszymi zdobyczami egzegezy katolickiej. Autor troskliwie rozróżnia rodzaje literackie w Ewangeliach, cele poszczególnych ewangelistów, jak również charakter kerygmacyjny poszczególnych perykop.

Paralelnie do tych analiz egzegetycznych autor omawia ujęcie powyższych zagadnień biblijnych u kaznodziejów ostatnich 20 lat w Niemczech. W tym właśnie punkcie budzi się najwięcej zastrzeżeń odnośnie oddania pracy w tej formie w ręce czytelników, praktyków kaznodziejstwa. Przykładów niewłaściwego podchodzenia do Ewangelii w kazaniach jest wyraźnie zbyt wiele, jakkolwiek w pracy dyplomowej analiza taka była najzupełniej na miejscu.

Trzecim elementem, jaki można znaleźć w poszczególnych częściach tej pracy, są konkretne wskazania i rady dla kaznodziejów odnośnie do każdej z analizowanych perykop ewangelicznych. Autor mógł ograniczyć analizę błędów kaznodziejskich, przeciwstawianych właściwemu sensowi perykop i wskazaniom praktycznym, zresztą doskonałym.